

Sygn. akt I C 315/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 września 2013 r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach Wydział I Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Małgorzata Chomiuk

Protokolant st. sekr. sąd. Iwona Bierkat

po rozpoznaniu w dniu 11 września 2013 r. w Siedlcach sprawy

z powództwa W. S., J. S.

przeciwko (...) S. A. z siedzibą w W.

o zadośćuczynienie

I. zasądza od (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz J. S. kwotę 70.000 (siedemdziesiąt tysięcy) zł z ustawowymi odsetkami od dnia 04.06.2012r. do dnia zapłaty,

II. zasądza od (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz W. S. kwotę 70.000 (siedemdziesiąt tysięcy) zł z ustawowymi odsetkami od dnia 04.06.2012r. do dnia zapłaty,

III. zasądza od (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz J. S. kwotę 3.767 (trzy tysiące siedemset sześćdziesiąt siedem) zł tytułem zwrotu kosztów procesu,

IV. zasądza od (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz W. S. kwotę 3.767 (trzy tysiące siedemset sześćdziesiąt siedem) zł tytułem zwrotu kosztów procesu,

V. nakazuje pobrać od (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 7.132,36 (siedem tysięcy sto trzydzieści dwa 36/100) zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

I C 315/12

UZASADNIENIE

J. S. wniosła o zasądzenie od (...) S.A. w W. kwoty 50.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia następującego po upływie 30 dni od daty doręczenia pozwu do dnia zapłaty. Nadto wniosła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego zwrotu kosztów postępowania, a w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W. S. wniósł o zasądzenie od (...) S.A. w W. kwoty 50.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia następującego po upływie 30 dni od daty doręczenia pozwu do dnia zapłaty. Nadto wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego zwrotu kosztów postępowania, a w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu swego żądania powodowie wskazali, iż w dniu 15.08.2004 r w miejscowości U. zdarzył się wypadek drogowy, w wyniku którego śmierć poniosła córka powodów S. S.. Winnym spowodowania wypadku był P. G., który prowadząc pojazd w stanie nietrzeźwości również zginął w tym wypadku. S. S. czekając na przystanku na autobus zatrzymała pojazd na tzw. okazję, aby szybciej dostać się do domu. Niestety nigdy nie dotarła do celu podróży. Pojazd, którym poruszał się sprawca wypadku posiadał ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej w pozwanej spółce. Pozwany co do zasady przyjął swoją odpowiedzialność za skutki wypadku. Z uwagi na datę zdarzenia powodowie jako

podstawą prawną swego żądania wskazali treść art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. Powodowie podnieśli, iż na skutek zawinonego działania sprawcy wypadku doszło do naruszenia ich dóbr osobistych w postaci więzi emocjonalnej i uczuciowej pomiędzy rodzicami a córką S. S.. W uzasadnieniu pozwu wskazano, iż pomiędzy powodami a zmarłą córką istniała bardzo silna więź uczuciowa i emocjonalna. Mieli ze sobą bardzo dobry kontakt. W dzień wypadku córka powodów miała 20 lat, była ich najmłodszym dzieckiem. Wiadomość o wypadku i śmierci córki stały się punktem zwrotnym i najgorszym wydarzeniem w życiu powodów. Wstrząs psychiczny był tak silny, iż konieczna była interwencja pogotowia ratunkowego, gdyż powódka doznała szoku i jej stan zdrowia gwałtownie się pogorszył. Powód zmuszony był dokonać identyfikacji zwłok córki, będących w złym stanie z powodu odniesionych obrażeń. Powodowie nie byli w stanie normalnie funkcjonować ani wykonywać codziennych czynności. Wstrząs związany z tragedią wywołał trwale następstwa w życiu i zdrowiu powodów, przeszedł następnie w rozpacz, smutek i depresję. Powodowie nie mogąc poradzić sobie z emocjami po śmierci córki przez długi okres czasu przyjmowali środki uspokajające. Żałoba, ból i krzywda powodów nigdy się nie zakończyła, smutek i żal towarzyszą im do dziś. Więzy matki i ojca z dzieckiem ma charakter specyficzny, ma szczególne zabarwienie emocjonalne, stanowiąc najwyższą formę więzi uczuciowej pomiędzy ludźmi. Dlatego też kwota przyznanego za zerwanie tej więzi zadośćuczynienia nie powinna być symboliczna.

Pozwany (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu swego stanowiska pozwany zakład ubezpieczeń wskazał, iż w orzecznictwie istnieje spór czy roszczenia o zadośćuczynienie można dochodzić w oparciu o treść art. 448 k.c. w zw. z art. 24 par. 1 k.c. w stosunku do zdarzeń, które miały miejsce przed 2008 r. na potwierdzenie tego wskazał na treść wyroku Sądu Rejonowego w Toruniu w sprawie o sygn. akt. IC 153/12, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach wydany w sprawie o sygn. akt A Ca 525/10. Zdaniem pozwanego osobom trzecim, w tym bliskim zmarłemu nie przysługuje roszczenie odszkodowawcze na zasadach ogólnych, co dotyczy w szczególności likwidacji szkód niemajątkowych na podstawie m.in. art. 448 k.c. w zw. z art. 24 par. 1 k.c. Nadto pozwany wskazał, iż art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22.05.2003 r o ubezpieczeniach obowiązkowych w sposób enumeratywny wymienia przyczyny jakie mogą powodować odpowiedzialność materialną ubezpieczyciela, nie wymienia jednak naruszenia dóbr osobistych.

Pismem z dnia 07.02.2013 r powodowie rozszerzyli swoje powództwo w zakresie zadośćuczynienia i wnieśli o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego zakładu ubezpieczeń kwot po 70.000 zł na rzecz każdego z powodów z ustawowymi odsetkami od dnia następującego po upływie 30 dni od daty doręczenia pozwu do dnia zapłaty.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 15 sierpnia 2004 r w U. miał miejsce wypadek drogowy, w wyniku którego śmierć poniosła S. S.. Sprawcą tego wypadku był P. G., który również zginął w tym wypadku. W toku prowadzonego w sprawie 1Ds 2307/04 przez Prokuraturę Rejonową w Siedlcach postępowania ustalono, iż P. G. kierując pojazdem f. (...) w stanie nietrzeźwości umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym, w ten sposób, iż wjeżdżając z drogi podporządkowanej na trasę k – 2 nie zachował szczególnej ostrożności i nie dostosował techniki i stylu jazdy do panujących warunków w wyniku czego nie ustąpił pierwszeństwa przejazdu pojazdowi C. C. V., doprowadzając do zderzenia w wyniku czego pasażerka pojazdu f. (...) S. S. doznała obrażeń ciała w postaci ran tłuczonych w okolicy twarzoczaszki, rozległych otarć naskórka w okolicy kończyn i tułowia, rozległego wylewu podpajeczynówkowego mózgu, obecności krwi płynnej w komorach mózgowych, rozerwania połączenia potyliczno – szczytowo – obrotowego z uszkodzeniem rdzenia przedłużonego mózgu, stłuczenia struktur głębokich mózgu, wylewu krwawego przykręgosłupowego w odcinku szyjnym, złamania obojczyka po stronie lewej, stłuczenia mięszu płucnego, wylewów krwawych w obrębie nerek, złamania kości przedramienia oraz uda lewego, skutkujących jej zgonem. Postępowanie w sprawie zostało umorzone postanowieniem z dnia 30 września 2004 r wobec śmierci podejrzanego o spowodowanie wypadku. (postanowienie k. 15 – 16) Tego dnia S. S. wracała wraz z koleżanką z dyskoteki do domu. Stały na przystanku i czekały na autobus. S. S. śpieszyła się do domu, bo była umówiona z rodzicami na wspólny wyjazd rodzinny tego dnia. W pewnym momencie na przystanek podjechał samochód f. (...), a kierowca zaproponował dziewczynom, że je podwiezie. S. S.

wsiadła do samochodu, jej koleżanka została na przystanku. Kierującym samochodem był P. G., nieznanym wcześniej pokrzywdzonej. (zeznania świadka M. K. k. 75v,)

W dacie śmierci S. S. miała 20 lat. (akt zgonu k. 14) Uczyła się w szkole rolniczej, był to ostatni rok jej nauki. S. S. była panną, nie była z nikim związana, mieszkała z rodzicami w jednym domu. Powodowie byli bardzo związani ze swoją córką, zwłaszcza iż było to ich najmłodsze dziecko. Córka darzyła swoich rodziców szacunkiem i miłością. Śmierć córki była dla jej rodziców koszmarem, z którym nadal nie mogą się pogodzić. Powódka J. S. stała się osobą bardzo nerwową, występują u niej wahania osobowości. Ostatecznie nie mogąc poradzić sobie z emocjami po śmierci córki podjęła leczenie psychiatryczne. Powód po śmierci córki stał się człowiekiem zamkniętym w sobie. Po śmierci córki powodowie przestali radzić sobie z codziennymi obowiązkami. Z uwagi na stan emocjonalny powodów ich pozostałe dzieci obawiają się pozostawić wnuki pod opieką dziadków. Żal i tęsknota za dzieckiem cały czas trwają u powodów. Rozmowa o zmarłej córce kończy się płaczem matki i milczeniem ojca. Z powodu tęsknoty za córką powodowie kilka razy w tygodniu odwiedzają jej grób na cmentarzu. (zeznania świadków J. B. k. 74v, K. F. k. 75, A. szkopek k. 75, M. K., dokumentacja lekarska dot. J. S. k. 108 – 112)

Sąd zważył, co następuje:

Powodowie wnosili o zasądzenie na ich rzecz zadośćuczynienia za krzywdę w postaci naruszenia ich dóbr osobistych spowodowanych śmiercią córki.

Z uwagi na fakt, iż działanie sprawcy wypadku powodujące śmierć S. S. miało miejsce w 2004 r. powodowie nie mogą dochodzić zadośćuczynienia na podstawie art. 446 § 4 k.c. Przepis ten bowiem wszedł w życie w dniu 3 sierpnia 2008 r., z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2008 r. Nr 116 poz. 731). Ustawa ta, nie zawiera żadnych szczególnych unormowań intertemporalnych dotyczących przytoczonego przepisu. Tym samym nie można uznać, aby istniały podstawy prawne do stosowania treści tego przepisu z mocą wsteczną. Zgodnie z treścią wyroku Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 10 listopada 2010 r. (II CSK 248/2010, LexPolonica nr 2497390, OSNC 2011/B poz. 44) najbliższym członkom rodziny zmarłego nie przysługuje roszczenie o zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę na podstawie art. 446 § 4 k.c., gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu przed dniem 3 sierpnia 2008 r.

Za zasadne zatem uznać należy stanowisko powodów, iż podstawę ich roszczenia stanowiąc może art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. Katalog dóbr osobistych, określonych w art. 23 k.c., ma charakter otwarty. Przepis ten wymienia dobra osobiste człowieka pozostające pod ochroną prawa cywilnego w sposób przykładowy, uwzględniając te dobra, które w praktyce mogą być najczęściej przedmiotem naruszeń. Przedmiot ochrony oparty na podstawie art. 23 i 24 k.c. jest jednak znacznie szerszy. Należy uznać, że ochronie podlegają wszelkie dobra osobiste rozumiane jako wartości niematerialne związane z istnieniem i funkcjonowaniem podmiotów prawa cywilnego, które w życiu społecznym uznaje się za doniosłe i zasługujące z tego względu na ochronę. Rodzina jako związek najbliższych osób, które łączy szczególna więź, podlega ochronie prawa. Dotyczy to odpowiednio ochrony prawa do życia rodzinnego obejmującego istnienie różnego rodzaju więzi rodzinnych. Więzy rodzinna odgrywa doniosłą rolę, zapewniając członkom rodziny m.in. poczucie stabilności, wzajemne wsparcie obejmujące sferę materialną i niematerialną oraz gwarantuje wzajemną pomoc w wychowaniu dzieci i zapewnieniu im możliwości kształcenia. Należy zatem przyjąć, że prawo do życia rodzinnego i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i 24 k.c. Spowodowanie śmierci osoby bliskiej może zatem stanowić naruszenie dóbr osobistych członków jej rodziny i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. (uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 14 stycznia 2010 r. IV CSK 307/2009 LexPolonica nr 2371235, OSNC 2010/C poz. 91, OSP 2011/2 poz. 15). Również w uchwale z dnia 22 października 2010 r. III CZP 76/2010 (OSNC 2011/B poz. 42) Sąd Najwyższy, analizując skutki dodania § 4 do art. 446 k.c. uznał, że wzmacnia on pozycję najbliższego członka rodziny, jednak nie wyklucza stosowania także art. 448 k.c., przy czym na podstawie art. 448 k.c. zadośćuczynienie pieniężne przysługuje najbliższemu członkowi rodziny za doznaną krzywdę także wtedy, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu przed dniem 3 sierpnia 2008 r.

Przesłanką odpowiedzialności przewidzianej w art. 448 k.c. jest bezprawne i zawinione działanie sprawcy naruszenia dobra osobistego (wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 12 grudnia 2002 r. V CKN 1581/2000 LexPolonica nr 361049)

Przyjęcie takiego stanowiska oznacza, że podstawą zasądzenia odpowiedniej sumy zadośćuczynienia będzie każde zawinione działanie sprawcy, a więc zarówno w wypadku winy umyślnej, jak i winy nieumyślnej. W przedmiotowej sprawie w toku postępowania karnego za sprawcę wypadku został uznany kierujący samochodem f. (...) P. G., który kierując samochodem w stanie nietrzeźwości w sposób umyślny naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym, czego skutkiem była śmierć córki powodów. W toku przedmiotowej sprawy pozwany zakład ubezpieczeń nie kwestionował odpowiedzialności P. G. za spowodowanie przedmiotowego wypadku.

W ocenie Sądu wszystkie te okoliczności uzasadniają żądanie powodów. Z przeprowadzonego postępowania dowodowego w sprawie jednoznacznie wynika, iż powodowie byli bardzo związani ze swoją córką. Potwierdzają to wszyscy świadkowie wysłuchani w przedmiotowej sprawie. Zeznania tych świadków nie były kwestionowane przez stronę pozwaną. W ocenie Sądu zeznania te jako logiczne, konsekwentne i zgodne w pełni zasługują na wiarę.

Śmierć córki była traumatycznym przeżyciem dla powódki. O stanie jej emocji świadczy konieczność podjęcia leczenia psychiatrycznego po śmierci dziecka. Z zeznań wysłuchanych w sprawie świadków wynika, iż powódka nie radziła sobie z codziennym życiem po śmierci córki, stała się bardzo nerwowa, miała zaburzone nastroje. Z opinii biegłego lekarza psychiatry (k. 116 – 122) wynika, iż objawy jakie występowały u powódki w pierwszych latach po śmierci córki wskazują na występowanie u niej przedłużonej reakcji żałoby. Śmierć dziecka spowodowała u powódki poważny uraz psychiczny, co miało wpływ na pogorszenie się jej sytuacji życiowej. Obecnie powódka jest leczona z rozpoznaniem zaburzeń nastroju na podłożu organicznego uszkodzenia mózgu, jednak zdaniem biegłego psychiatry nie można jednocześnie negować całkowicie objawów wynikających z doznanej traumy, jaką była dla powódki śmierć córki. Obecny stan psychiczny powódki wynika z sumowania się objawów wynikających ze straty dziecka i ze schorzenia jakie rozpoznano u powódki w czasie leczenia w poradni psychiatrycznej.

Również dla powoda śmierć córki była tragicznym wydarzeniem. Jak wynika z zeznań świadków powód po śmierci córki zamknął się w sobie, nie radził sobie z codziennymi sprawami. Natomiast z treści opinii biegłego psychiatry (k. 125 – 130) wynika, że powód bardzo przeżył konieczność identyfikowania zwłok dziecka. Wspomnienia tych wydarzeń często wracają. Były to chwile szczególnie trudne zważywszy na znaczny rozmiar obrażeń ciała córki powodów. Objawy jakie występowały u powoda po śmierci córki wynikały z przedłużonej reakcji żałoby. Śmierć córki spowodowała u powoda poważny uraz psychiczny, co skutkowało pogorszeniem jego stanu psychicznego. Zdaniem biegłego psychiatry aktualny stan psychiczny powoda częściowo wynika ze śmierci jego córki, jednak część objawów wynika ze schorzeń jakie rozpoznano u niego wcześniej.

W ocenie Sądu tak zeznania świadków dotyczące stanu psychicznego powodów, jak i wydane w sprawie opinie biegłego lekarza psychiatry uznać należy za w pełni wiarygodne. Żaden z tych dowodów nie był przy tym kwestionowany przez stronę pozwaną.

Oceniając zasadność wysokości żądania powodów wskazać należy, iż utrata dziecka nie podlega żadnej wycenie. Nie ma żadnych mierników, które pozwoliłyby ocenić wartość cierpienia matki i ojca po stracie dziecka. Zwłaszcza w sytuacji kiedy ta śmierć jest nagła, nieprzewidziana, spowodowana wyłącznie działaniem osoby drugiej. Krzywda i cierpienie rodziców jest ogromne i nie można go przeliczyć na żadną wartość pieniężną. Tym samym zadośćuczynienie za taką krzywdę jest tylko pewnym surogatem, bo nie da się tej krzywdy inaczej naprawić. Życie ludzkie jest bezcenne. Tym samym zadośćuczynienie za krzywdę w postaci pozbawienia życia osoby najbliższej dla powodów nie może być niskie, bo doprowadziłoby do deprecjacji wartości życia ludzkiego. Zadośćuczynienie ma bowiem przede wszystkim charakter kompensacyjny i tym samym jego wysokość musi przedstawiać jakąś ekonomicznie odczuwalną wartość. W wyroku z dnia 3 czerwca 2011 Sąd Najwyższy stwierdził, iż skromny poziom życia danego środowiska czy danej rodziny nie może mieć znaczenia podczas ustalania wysokości zadośćuczynienia za cierpienie spowodowane śmiercią bliskiej osoby. (Wyrok Sądu Najwyższego, III CSK 279/2010, LexPolonica nr 2615917). Tym samym uznać należy, iż

wysokość należnego zadośćuczynienia nie może mieć związku z sytuacją materialną strony powodowej. Zdaniem Sądu dochodzone w toku tej sprawy kwoty po 70.000 zł dla każdego z powodów spełnią swoje zadanie jako kompensacja poniesionej przez nich krzywdy. Kwoty tak ustalone w ocenie Sądu nie stanowią kwoty nadmiernej w stosunku do rozmiaru doznanej przez powodów krzywdy. Wskazać w tym miejscu należy, iż kwoty zadośćuczynienia przyznawane przez Sądy w sprawach o ochronę dóbr osobistych – ochrony wizerunku często przewyższają dochodzoną pozewem kwotę, a zakres naruszeń dóbr osobistych w ocenie Sądu w przedmiotowej sprawie jest znacznie większy. Tym samym Sąd uznał żądanie powodów za zasadne w całości.

W ocenie Sądu w przedmiotowej sprawie nie można uznać, aby S. S. przyczyniła się do skutków wypadku zgadzając się na jazdę samochodem z kierowcą znajdującym się w stanie nietrzeźwości. Brak jest w tej sprawie jakichkolwiek dowodów, które potwierdzałyby wcześniejszą znajomość pokrzywdzonej z kierowcą samochodu. Nie ma też żadnych dowodów potwierdzających fakt, aby pokrzywdzona wsiadając do samochodu obcego dla niej mężczyzny wiedziała, że znajduje się on pod wpływem alkoholu, a co więcej godziła się na jazdę z kierowcą w stanie nietrzeźwości.

Orzekając o należnych odsetkach ustawowych od uwzględnionego powództwa Sąd miał na uwadze treść art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. W ocenie Sądu pozwany przy zachowaniu należytej staranności mógł podjąć działania zmierzające do samodzielnego ustalenia wysokości szkody niemajątkowej jaką odnieśli powodowie na skutek śmierci córki.

W tym miejscu wskazać należy, iż odpowiedzialność ubezpieczyciela wynika z treści art. 822 § 1 k.c., gdzie zobowiązano ubezpieczyciela do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo ubezpieczony. W tej sprawie odpowiedzialność sprawcy wypadku wobec powodów została wykazana wcześniej i nie budziła wątpliwości stron w toku niniejszego procesu. W szczególności pozwany nie wykazywał, aby sprawca wypadku nie dopuścił się naruszenia dóbr osobistych powódki.

Mając na uwadze powyższe Sąd orzekł jak w wyroku. Z uwagi na uwzględnienie roszczeń powodów w całości Sąd obciążył pozwany zakład ubezpieczeń całością kosztów postępowania w tej sprawie. Tym samym Sąd obciążył pozwany zakład ubezpieczeń obowiązkiem zapłaty na rzecz Skarbu Państwa nieuiszczonych w toku postępowania kosztów sądowych tj. nieuiszczonej części opłaty od pozwu oraz kosztów opinii biegłego. W zakresie kosztów procesu należnych od pozwanego na rzecz powodów Sąd uwzględnił poniesione przez nich koszty opłaty sądowej oraz koszty zastępstwa procesowego zgodnie z treścią par. 6 pkt. 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.